

mene, indeksert i PubMed/Medline, og å ha høyest mulig impaktfaktor. Kanskje er det sistnevnte som er hovedproblemet (2)? Skal man hevde seg kan man verken ta lett på de redaksjonelle oppgavene, akseptere alt eller ta inn ubegrensede mengder. Egen erfaring med et skandinavisk tidsskrift, brakt fra «grå litteratur» til PubMed og indeksering i Thomson Scientific, viser at det er kun målrettet og bevisst arbeid som holder (3). Antallet refuserte manus ligger på rundt 60%. Første impaktfaktor i 2011 var på 2,18, og dermed er dette tidsskriftet rangert blant topp tre i Europa i sitt fagfelt. Man vil finne like stor spredning i kvalitet blant disse tidsskriftene (hos BioMedCentral og Public Library of Science) som i de tradisjonelle forlagene. Noen kommer for å bli og andre legges ned – Darwins lover gjelder også her. De fleste tradisjonelle forlag omgjør en økende andel av sin portefølje til «open access» og bare på nett – papirutgaven er i stor grad ferd med å forsvinne.

Mangfoldet av tilgjengelige tidsskrifter er nødvendig for grasrota – få starter med megastudier i *New England Journal of Medicine* eller stjernefunn i *Science*. På veien mot stjernene går imidlertid svingene innom både Tidsskriftet og andre publiseringskilder for de fleste. Det har alltid vært mulig å «dumpe» en studie eller artikkel i et tidsskrift, det har ikke forandret seg med «open access» og nettpublisering. Men tilgjengeligheten er forandret.

Hva som er «god forskning» er et interessant spørsmål. Svaret er nemlig ikke enslydende på tvers av disipliner og fagkretser. Problemet blir ikke da hvor mange tidsskrifter som er tilgjengelig, men hvordan utdanne gode forskere som kan stille de riktige spørsmålene med de beste metodene? Og, hvilke metoder har vi for anerkjennelse av forskning generelt, og klinisk forskning spesielt? Trenger vi en ny valuta for å måle og kreditere klinisk forskning (2)? Om tidsskriftene er budbringere, så er det da oppdragsgiverne som må øke sin innsats for å dyrke frem de flinke talentene, de gode metodene og tilstrekkelige midler for å gjennomføre de riktige prosjektene. Det koster mer enn «open access».

Kjetil Søreide

Stavanger universitetssjukehus

Kjetil Søreide (f. 1977), lege ved Gastrokirurgisk seksjon, Avdeling for kirurgi, Stavanger universitetssjukehus, og professor II ved Institutt for kirurgiske fag, Universitetet i Bergen. Han er redaktør i *British Journal of Surgery* og i *Scandinavian Journal of Trauma Resuscitation and Emergency Medicine*.

Oppgitte interessekonflikter: Forfatteren har mottatt honorar fra *Scandinavian Journal of Trauma Resuscitation and Emergency Medicine* og *British Journal of Surgery*.

Litteratur

1. Hem E. For mange tidsskrifter – for lite god forskning. *Tidsskr Nor Legeforen* 2011; 131: 1871.
2. Büchler MW, Diener MK, Weitz J. Scientific evaluation of modern clinical research: we need a new currency! *Langenbecks Arch Surg* 2011; 396: 937–9.
3. Lossius HM, Søreide K. Open access publishing: a girder in the success of the Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine. *Scand J Trauma Resusc Emerg Med* 2011; 19: 7.

For mange tidsskrifter – for lidt god forskning?

I Tidsskriftet nr. 19/2011 skrev Erlend Hem en interessant leder om de nye elektroniske tidsskrifter (1). Han skriver, at han endnu ikke har fået afvist en artikkel i et elektronisk tidsskrift, og til det må man selvfølgelig gratulere. Jeg hører til i en anden gruppe, hvor jeg flere gange har fået afvist artikler i de elektroniske tidsskrifter. For nylig afviste *BMC Anesthesiology* en af vores artikler, og de anbefalede så, at vi sendte den til *BMC Research Notes*, som helt sikkert ville tage den. *BMC Research Notes* afviste den dog også. En anden artikkel fra min gruppe blev for nylig afvist af *PLoS Medicine*. Så påstanden om, at de elektroniske tidsskrifter publicerer alt hvad de får, blot for at øge profitten, er ikke korrekt. Mange af de elektroniske tidsskrifter har også en *impact factor* (PLoS Medicine = 15,6), som skal plejes, så selvfølgelig foregår der en relevant og grundig kvalitetsvurdering i samtlige redaktioner. At påstå det modsatte er ikke fair overfor de hårdt arbejdende redaktører og bedømmere.

Erlend Hem skriver, at man i de elektroniske tidsskrifter accepterer mange manus pga. den elektroniske publiceringsform, hvor omkostningerne skulle være næsten nul. Dette er ikke korrekt. Alle elektroniske tidsskrifter har også sidebudgetter, hvor der er omkostninger til redaktion, sprogbehandling og sats samt web-relaterede udgifter. Det eneste man sparer er papir og porto.

Jeg er bl.a. redaktør for *Danish Medical Bulletin*, som er et elektronisk tidsskrift og open access, dvs. gratis at læse. Finansiering af omkostningerne kommer fra den danske lægeforening (dvs. medlemskontingent) og fra publiceringsgebyr fra udenlandske forfattere. Dvs. danske forfattere betaler ikke publiceringsgebyr, hvis de er medlem af lægeforeningen. Og jeg kan på det kraftigste garantere, at kvalitetsvurderingen af artikler fra udlandet er fuldstændig den samme som for de danske forfattere. Man kan ikke være redaktør og så se bort fra de normale kriterier for accept/publication af en artikkel.

Erlend Hem antyder, at interesserne for tidsskriftets ejere går frem for interesserne for redaktøren. Dette er imod Vancouver-gruppens retningslinjer (2), hvor man netop

betoner «editorial freedom» som noget helt centralt. Hvis man er redaktør og går på kompromis med kvaliteten udelukkende pga. et økonomisk pres fra tidsskriftets ejere, så bør man finde sig et andet job.

Jacob Rosenberg
Ugeskrift for Læger
København

Jacob Rosenberg (f.1964) er professor, dr.med. og redaktør for *Ugeskrift for Læger* og *Danish Medical Bulletin*.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Hem E. For mange tidsskrifter – for lite god forskning. *Tidsskr Nor Legeforen* 2011; 131: 1871.
2. ICMJE International Committee of Medical Journal Editors. Uniform -requirements for manuscripts: editorship. www.icmje.org/ethical_2editor.html (3.11. 2011).

Alle forskningsresultater bør publiseres

I Tidsskriftet nr. 19/2011 uttrykker Erlend Hem bekymring over et økende antall «open access»-tidsskrifter og kvaliteten på studiene som publiseres i slike tidsskrifter (1).

Vi mistenker at Hem blander sammen to aspekter ved publiserte studier, nemlig metodologisk kvalitet og nyhetsverdi. Vi trenger nemlig ikke bare de sensasjonelle studiene med positive resultater. Vi trenger også gode studier som repliserer tidligere studier, som kanskje ikke er så spektakulære, men som kan gi et riktigere bilde av problemstillingen. Forskere har dessuten juridiske og etiske forpliktelser til å gjøre forskningsresultater kjent, uavhengig av resultater. Allikevel er det vist at såkalte positive studier har nesten fire ganger så høy sjanse for å bli publisert som negative studier (2). I Tidsskriftet nr. 20/2011 viser Hem selv til saken med bevacizumab i brystkreftbehandling, og skriver at «Medikamentet ble registrert etter én overbevisende studie som viste forlenget effekt på surrogatmarkøren progredieringsfri overlevelse. Senere studier har vist mindre gevinst på slik overlevelse og ingen på samlet overlevelse» (3). Hvilke av disse studiene er «banebrytende», og hvilke er viktige for beslutningstakere i helsetjenesten?

Stadig flere finansieringskilder stiller krav om at resultatene fra medisinsk forskning skal være tilgjengelige for alle. Et middel i dette arbeidet er såkalte «open access»-tidsskrifter som er fritt tilgjengelige for alle på Internett. Vanligvis dekker forfatterne kostnadene ved slik publisering. Studier viser at enkeltartikler i «open access»-tidsskrifter siteres minst like ofte

>>>

som artikler i tradisjonelle tidsskrifter (4). PLoS ONE, et «open access»-tidsskrift, har studiekvalitet som eneste kriterium for aksept, mens PLoS Medicine mener at «articles in all journals should be assessed on their own merits rather than on the basis of the journal in which they were published» (5). Det er derfor opp til leseren å vurdere hva som er interessante resultater, mens det er opp til tidsskriftet å vurdere hva som er god metodologi.

«Open access»-tidsskrifter gir oss mulighet til å se publisering som en naturlig del av forskningsprosessen som det må budsjetteres med. Dersom det er et reelt problem, slik Hem hevder, at mye av forskningen som gjøres er uinteressant og lite viktig, bør det være dem som finansierer og utfører forskningen som tar ansvar for å sikre kvaliteten. Det er viktig at publiseringen av offentlig finansiert forskning foregår på en måte som er samfunnsøkonomisk effektiv, og som sikrer alle tilgang til resultatene. Vi tror «open access»-tidsskrifter er en del av løsningen på dette.

Karianne Thune Hammerstrøm
Magne Nylenna

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Karianne Thune Hammerstrøm (f. 1976) er forskningsbibliotekar og fagrådgiver ved seksjon for velferdstjenester hos Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, og managing editor/information specialist for The Campbell Collaboration.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Magne Nylenna (f. 1952) er lege, direktør for Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, redaktør av Helsebiblioteket og professor i samfunnsmedisin ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Universitetet i Oslo.

Oppgitte interessekonflikter: Magne Nylenna er direktør for Kunnskapssenteret og redaktør for Helsebiblioteket.

Litteratur

1. Hem E. For mange tidsskrifter – for lite god forskning. Tidsskr Nor Legeforen 2011; 131: 1871.
2. Hopewell S, Loudon K, Clarke MJ et al. Publication bias in clinical trials due to statistical significance or direction of trial results. Cochrane Database of Systematic Reviews 2009; 1: MR000006.
3. Hem E. Børsrakett forlenger livet? Tidsskr Nor Legeforen 2011; 131: 1985.
4. Davis M, Walters WH. The impact of free access to the scientific literature: a review of recent research. J Med Libr Assoc 2011; 99: 208–17.
5. Publishing your paper in PLoS Medicine. Public Library of Science. www.plosmedicine.org/static/faq.action#publishing [28.10.2011].